

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK	9
ÚVOD	13
1 PODSTATA CESTOVNÉHO RUCHU A PRÍSTUPY K JEHO SKÚMANIU ..	17
1.1 Prístupy autorov k vymedzeniu cestovného ruchu	17
1.1.1 Priekopníci skúmania cestovného ruchu v prvej polovici 20. storočia	17
1.1.2 Skúmanie cestovného ruchu v druhej polovici 20. storočia	19
1.2 Skúmanie cestovného ruchu ako priestorového a sociálno-ekonomického javu. . .	22
1.2.1 Geografia cestovného ruchu	23
1.2.2 Antropológia cestovného ruchu.	23
1.2.3 Sociológia cestovného ruchu.	25
1.2.4 Psychológia cestovného ruchu.	26
1.2.5 Pedagogika cestovného ruchu	27
1.2.6 Ekonómia cestovného ruchu	28
2 CESTOVNÝ RUCH AKO PRIESTOROVÝ A SOCIÁLNO-EKONOMICKÝ SYSTÉM	31
2.1 Prístupy k modelovaniu systému cestovného ruchu	31
2.1.1 Geografické teritoriálne modely	31
2.1.2 Behaviorálne modely.	32
2.1.3 Ekonomické modely	34
2.2 Modelovanie cestovného ruchu zo sociálno-ekonomického hľadiska	36
2.2.1 Vnútročné prostredie systému cestovného ruchu	36
2.2.2 Vonkajšie prostredie systému cestovného ruchu	41
2.3 Ciele a funkcie systému cestovného ruchu	46
3 KLASIFIKÁCIA CESTOVNÉHO RUCHU	50
3.1 Prístupy ku klasifikácii cestovného ruchu	50
3.2 Druhy cestovného ruchu a podmienky ich rozvoja	51
3.2.1 Cestovný ruch z geografického hľadiska.	53
3.2.2 Cestovný ruch podľa motivácie.	55
3.2.3 Cestovný ruch podľa miesta pobytu	72
3.2.4 Cestovný ruch podľa veku návštevníkov	75
3.2.5 Cestovný ruch zo sociologického hľadiska.	77
3.2.6 Cestovný ruch podľa dĺžky účasti na cestovnom ruchu	80
3.2.7 Cestovný ruch podľa počtu návštevníkov	81
3.2.8 Cestovný ruch podľa spôsobu zabezpečenia služieb.	81
3.2.9 Cestovný ruch podľa ročného obdobia	81
3.2.10 Cestovný ruch podľa použitého dopravného prostriedku	82

3.2.11	Cestovný ruch z hľadiska dynamiky	83
3.3	Masový verzus udržateľný cestovný ruch	84
4	Z HISTÓRIE CESTOVANIA A CESTOVNÉHO RUCHU	88
4.1	Cestovanie ako prehistória cestovného ruchu	88
4.1.1	Cestovanie v staroveku	88
4.1.2	Cestovanie v stredoveku	90
4.1.3	Cestovanie v novoveku	92
4.2	Podmienky vzniku a rozvoja cestovného ruchu	94
4.2.1	Vývoj cestovného ruchu v Európe	95
4.2.2	Vývoj cestovného ruchu v Československu do druhej svetovej vojny	96
4.2.3	Cestovný ruch vo svete a v Európe po druhej svetovej vojne	99
4.2.4	Cestovný ruch v Československu a na Slovensku po druhej svetovej vojne	99
5	PODSTATA A FAKTORY DOPYTU PO CESTOVNOM RUCHU	107
5.1	Podstata dopytu po cestovnom ruchu	107
5.2	Faktory dopytu po cestovnom ruchu	107
5.2.1	Ekonomické faktory	109
5.2.2	Demografické faktory	112
5.2.3	Sociálno-kultúrne faktory	114
5.2.4	Psychologické faktory	116
5.2.5	Ekologické faktory	118
5.2.6	Technologické faktory	120
5.2.7	Administratívno-politické faktory	121
5.3	Znaky a klasifikácia dopytu po cestovnom ruchu	123
6	SPOTREBITEĽSKÉ SPRÁVANIE A TYPOLÓGIA NÁVŠTEVNÍKOV V CESTOVNOM RUCHU	126
6.1	Podstata a faktory spotrebiteľského správania individuálnych návštevníkov	126
6.1.1	Faktory ovplyvňujúce spotrebiteľské správanie	127
6.1.2	Motívy a motivácia v cestovnom ruchu	128
6.1.3	Typológia individuálnych návštevníkov v cestovnom ruchu	131
6.1.4	Model rozhodovania individuálnych návštevníkov v cestovnom ruchu	135
6.2	Nákupné správanie inštitucionálnych zákazníkov v cestovnom ruchu	141
6.2.1	Osobitosti cestovného ruchu obchodných cestujúcich	141
6.2.2	Nákupné rozhodovanie pri služobnej ceste	142
6.2.3	Nákupné rozhodovanie sprostredkovateľov	143
7	TURISTICKÉ PRÚDY V CESTOVNOM RUCHU VO SVETE A V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	146
7.1	Turistické prúdy v cestovnom ruchu	146
7.2	Dopyt a turistické prúdy v medzinárodnom cestovnom ruchu	147
7.3	Cestovný ruch v Slovenskej republike	152
7.3.1	Turistické prúdy v domácom cestovnom ruchu	152
7.3.2	Turistické prúdy v zahraničnom odchodovom cestovnom ruchu	154

7.3.3	Turistické prúdy v príchodovom zahraničnom cestovnom ruchu	157
7.4	Zdrojové trhy zahraničného cestovného ruchu na Slovensku	163
8	PODSTATA A FAKTORY PONUKY V CESTOVNOM RUCHU	165
8.1	Ponuka a jej znaky v cestovnom ruchu	165
8.2	Primárna ponuka cestovného ruchu	168
8.3	Sekundárna ponuka cestovného ruchu	170
8.4	Služby a proces ich poskytovania v cestovnom ruchu	172
8.4.1	Vlastnosti služieb cestovného ruchu	174
8.4.2	Klasifikácia služieb v cestovnom ruchu	178
8.5	Produkt cestovného ruchu	180
8.5.1	Osobitosti produktu cestovného ruchu	181
8.5.2	Tvorba produktu cestovného ruchu	181
9	VZŤAH VEREJNÉHO A SÚKROMNÉHO SEKTORA V CESTOVNOM RUCHU	185
9.1	Podstata vzťahu verejného a súkromného sektora	185
9.2	Formy spolupráce verejného a súkromného sektora	186
9.3	Partnerstvo verejného a súkromného sektora	187
9.3.1	Partnerstvo a tvorba politiky cestovného ruchu	187
9.3.2	Partnerstvo a tvorba organizačnej štruktúry cestovného ruchu	189
9.4	Partnerstvá v súkromnom sektore	191
9.4.1	Aliančné dohody	192
9.4.2	Spoločné podnikanie	195
9.4.3	Fúzie a akvizície	196
10	INŠTITÚCIE VEREJNÉHO SEKTORA V CESTOVNOM RUCHU	198
10.1	Poslanie Európskej únie v cestovnom ruchu	198
10.2	Poslanie ústrednej štátnej správy v cestovnom ruchu	199
10.3	Poslanie miestnej a regionálnej samosprávy v cestovnom ruchu	201
10.4	Organizácie cestovného ruchu v danom území	204
10.4.1	Komparácia činnosti krajskej a oblastnej organizácie cestovného ruchu	205
10.4.2	Financovanie organizácií cestovného ruchu	209
11	PODNIKY A ZARIADENIA CESTOVNÉHO RUCHU	212
11.1	Podniky cestovného ruchu a ich osobitosti	212
11.1.1	Klasifikácia podnikov a zariadení cestovného ruchu	212
11.1.2	Faktory hospodárskej činnosti podnikov cestovného ruchu	213
11.2	Producenti služieb cestovného ruchu	216
11.2.1	Ubytovacie zariadenia	216
11.2.2	Pohostinské zariadenia	221
11.2.3	Dopravné zariadenia	225
11.2.4	Kúpeľno-liečebné a wellness zariadenia	233
11.2.5	Kongresové zariadenia	235
11.2.6	Kultúrne zariadenia	238
11.2.7	Športové a rekreačné zariadenia	239

11.3	Sprostredkovatelia služieb cestovného ruchu	240
11.3.1	Cestovné kancelárie a cestovné agentúry	241
11.3.2	Turistické informačné centrá	248
11.3.3	Systémy rezervovania v cestovnom ruchu	250
11.4	Poskytovatelia služieb pre cestovný ruch	251
11.4.1	Zariadenia špecializovaných služieb pre cestovný ruch	251
11.4.2	Zariadenia miestnej infraštruktúry v cieľovom mieste	254
11.5	Odvetvové asociácie a zväzy cestovného ruchu	255
12	CIEĽOVÉ MIESTO CESTOVNÉHO RUCHU	257
12.1	Podstata a klasifikácia cieľových miest	257
12.1.1	Stredisko cestovného ruchu	259
12.1.2	Región cestovného ruchu	260
12.1.3	Štát ako cieľové miesto	263
12.1.4	Cieľové miesto ako strategická jednotka	263
12.2	Životný cyklus cieľového miesta	264
12.3	Atraktívnosť cieľového miesta	267
12.4	Konkurencieschopnosť cieľového miesta	268
12.5	Kapacita cieľového miesta a jeho limity	272
12.6	Manažment cieľového miesta	274
13	CESTOVNÝ RUCH AKO PREDMET EKONOMICKÉHO VÝSKUMU	278
13.1	Prierezový charakter cestovného ruchu	278
13.2	Cestovný ruch v štruktúre ekonomických činností	279
13.3	Trh cestovného ruchu a jeho osobitosti	282
13.4	Cestovný ruch ako predmet skúmania ekonomických prínosov	285
14	KVANTIFIKÁCIA CESTOVNÉHO RUCHU	289
14.1	Štatistický informačný systém ako východisko kvantifikácie cestovného ruchu	289
14.1.1	Zdroje údajov o dopyte po cestovnom ruchu	290
14.1.2	Zdroje údajov o ponuke cestovného ruchu	293
14.1.3	Nositelia štatistického informačného systému cestovného ruchu	293
14.2	Národná štatistika cestovného ruchu v Slovenskej republike	294
14.3	Štatistika cestovného ruchu Európskej únie	297
14.4	Štatistika medzinárodného cestovného ruchu	300
14.5	Barometer cestovného ruchu	301
14.6	Metódy merania ekonomického prínosu cestovného ruchu	302
14.6.1	Prístupy k meraniu ekonomického prínosu cestovného ruchu	302
14.6.2	Satelitný účet cestovného ruchu	303
14.6.3	Regionálny satelitný účet cestovného ruchu	307
15	SPOTREBA V CESTOVNOM RUCHU	308
15.1	Podstata spotreby v cestovnom ruchu	308
15.1.1	Znaky spotreby v cestovnom ruchu	309

15.1.2	Faktory ovplyvňujúce spotrebu a nákupné správanie zákazníkov v cestovnom ruchu.	311
15.2	Meranie spotreby v cestovnom ruchu	313
15.3	Spotreba v cestovnom ruchu v Slovenskej republike	318
15.3.1	Spotreba meraná na základe parciálnych prístupov	318
15.3.2	Spotreba meraná na základe satelitného účtu cestovného ruchu.	319
16	PRÍJMY A TVORBA HODNOTY V CESTOVNOM RUCHU	321
16.1	Príjmy cestovného ruchu a ich rozdeľovanie.	321
16.2	Daňové príjmy v cestovnom ruchu	323
16.3	Tvorba hodnoty v cestovnom ruchu.	327
16.4	Meranie vytvorenej hodnoty na základe satelitného účtu cestovného ruchu.	331
16.5	Meranie nepriamych prínosov cestovného ruchu na základe multiplikátorov cestovného ruchu	332
17	ZAMESTNANOSŤ V CESTOVNOM RUCHU	337
17.1	Osobitosti práce a nároky na pracovníka v cestovnom ruchu	337
17.2	Vytváranie pracovných miest v cestovnom ruchu	338
17.2.1	Priama a nepriama zamestnanosť v cestovnom ruchu.	339
17.2.2	Kapitálová náročnosť pracovného miesta v cestovnom ruchu	340
17.2.3	Riziká zamestnanosti v cestovnom ruchu	342
17.3	Meranie zamestnanosti v cestovnom ruchu	344
17.4	Evolúcia pracovných miest a kríza zamestnanosti v priemysle cestovného ruchu	347
18	CESTOVNÝ RUCH V REGIONÁLNO M ROZVOJI	351
18.1	Región a regionálny rozvoj	351
18.2	Zdroje cestovného ruchu a ich vplyv na regionálny rozvoj.	353
18.2.1	Zdroje cestovného ruchu v regióne a ich špecializácia	353
18.2.2	Vplyv cestovného ruchu na udržateľný rozvoj regiónu	354
18.3	Aplikácia teórie lokalizácie a pólov rozvoja v cestovnom ruchu	360
18.4	Meranie stupňa rozvoja cestovného ruchu v regióne.	362
19	ZAHRANIČNÝ CESTOVNÝ RUCH V PLATOBNEJ BILANCIÍ ŠTÁTU.	365
19.1	Ekonomická podstata zahraničného cestovného ruchu	365
19.2	Platobná bilancia štátu a miesto cestovného ruchu v nej.	368
19.2.1	Bilancia cestovného ruchu a jej obsah	369
19.2.2	Model komplexnej bilancie cestovného ruchu	371
19.3	Meranie vplyvu cestovného ruchu na platobnú bilanciu štátu.	372
20	HODNOTENIE PRÍNOSOV ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU.	376
20.1	Prínos rozvoja cestovného ruchu pre spoločnosť a ekonomiku.	376
20.2	Hodnotenie prínosov rozvoja cestovného ruchu	379
20.2.1	Hodnotenie úžitkového efektu	380
20.2.2	Meranie hodnotového efektu.	382
20.2.3	Úžitkovo-hodnotový prínos pre cieľové miesto	386

21 POLITIKA CESTOVNÉHO RUCHU	389
21.1 Podstata politiky cestovného ruchu	389
21.1.1 Obsah politiky cestovného ruchu	389
21.1.2 Ciele politiky cestovného ruchu a jej nositelia	392
21.1.3 Nástroje politiky cestovného ruchu	393
21.2 Regionálna politika cestovného ruchu	394
21.3 Model politiky cestovného ruchu štátov OECD	395
21.4 Politika cestovného ruchu v Slovenskej republike	396
21.4.1 Ciele politiky cestovného ruchu v Slovenskej republike v rokoch 2007 až 2020	397
21.4.2 Politika udržateľného cestovného ruchu v Slovenskej republike na roky 2021 – 2030	397
21.4.3 Nástroje a nositelia politiky cestovného ruchu v Slovenskej republike . . .	400
21.5 Plánovanie ako nástroj koordinácie cestovného ruchu	402
22 POLITIKA EURÓPSKEJ ÚNIE V CESTOVNOM RUCHU	406
22.1 Kompetencie Európskej únie v cestovnom ruchu	406
22.1.1 Orgány s kompetenciou v sektore cestovného ruchu	407
22.1.2 Organizácie cestovného ruchu v Európskej únii	408
22.2 Cestovný ruch ako súčasť politík Európskej únie	409
22.3 Iniciatívy Európskej únie v cestovnom ruchu	410
22.3.1 Stratégia cestovného ruchu v Európskej únii	410
22.3.2 Obnovená politika Európskej únie v cestovnom ruchu	411
22.3.3 Stratégia Európa 2020 a nový inštitucionálny rámec európskeho cestovného ruchu	418
22.4 Priority politiky Európskej únie v cestovnom ruchu	420
23 MEDZINÁRODNÝ CESTOVNÝ RUCH	422
23.1 Predpoklady rozvoja medzinárodného cestovného ruchu	422
23.1.1 Zdroje medzinárodného cestovného ruchu	422
23.1.2 Právne zabezpečenie zahraničného cestovného ruchu	424
23.1.3 Finančné zabezpečenie návštevníkov v zahraničnom cestovnom ruchu . . .	427
23.2 Spolupráca na pôde medzinárodných organizácií cestovného ruchu	431
23.2.1 Medzinárodné organizácie so všeobecnou pôsobnosťou v cestovnom ruchu	431
23.2.2 Činnosť a úlohy medzinárodných organizácií cestovného ruchu	433
LITERATÚRA	440